

Ks. prof. dr hab. Andrzej Jacek NAJDA

Ks. prof. dr hab. Andrzej Jacek NAJDA

email: a.najda@uksw.edu.pl

Wykształcenie:

Wykształcenie:

1990-1996 – Studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży

1996-1998 – Studia z teologii pastoralnej w Instytucie Pastoralno-Liturgicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

1998-2004 – Studia doktoranckie z biblistyki na Wydziale Teologicznym w Fuldzie (Theologische Fakultät Fulda)

Uzyskane stopnie i tytuły:

1996 – Magister Teologii na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z teologii pastoralnej

2003 – Doktor Teologii w zakresie teologii biblijnej Nowego Testamentu na

Wydziale Teologicznym w Fuldzie.

2011 – Doktor habilitowany teologii z zakresu teologii biblijnej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

2012 – Profesor nadzwyczajny przy Katedrze Teologii Systematycznej Małżeństwa i Rodziny na Wydziale Studiów nad Rodziną UKSW, Kierownik Katedry

Udział w projektach naukowych:

1. Udział w projekcie pt. „Staże i szkolenia” nr POKL.08.02.01-14-013/11 realizowanym z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet: VIII Regionalne Kadry Gospodarki; Działanie 8.2. Transfer wiedzy; Poddziałanie 8.2.1. Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw, współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Organizatorem projektu było Centrum Rozwiązań Menedżerskich S.A. w partnerstwie z Akademią Kultury Informacyjnej Sp. z o.o. oraz Wyższą Szkołą Współpracy Międzynarodowej i Regionalnej im. Zygmunta Glogera – Warszawa 05.07.2012- 21.12.2012.

2. Koordynator Naukowy Programu w międzynarodowym projekcie „Coaching – nowa metoda wsparcia procesów integracji społecznej i zawodowej” o numerze POKL.07.02.01-14-235/11 współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet VII „Promocja integracji społecznej”, działanie 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” od 1.02.2013 do 31.12.2013.

3. Udział w pilotażowym szkoleniu dla zaawansowanych z zakresu pozyskiwania funduszy na cele rozwojowe w ramach projektu „Kwalifikacja jakości na Uniwersytecie” – Nr POKL.04.01.01.-00-155/11 – 09.2013 UKSW.

4. Koordynator Naukowy Zadania współpracy ponadnarodowej w międzynarodowym projekcie „Coach rodziny – innowacyjne podejście do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” o numerze POKL.07.02.01-14-003/13 współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet VII „Promocja integracji społecznej”, działanie 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” od 1.01.2014 do 31.05.2015.

5. Ekspert w Konkursie o charakterze grantowym dla partnerstw przedsiębiorców z instytucjami naukowymi, organizowanym w ramach projektu systemowego Samorządu Województwa Mazowieckiego PN. „Mazowiecka Sieć Ośrodków Doradczo-Informacyjnych w zakresie innowacji (MSODI)”. 2014 rok. Współpraca z Edu Reserarch Polska Sp. Z o.o. w opracowaniu dokumentacji wdrożeniowej z neurocoachingu.

6. Udział w opracowaniu Programu Stażowego w ramach projektu „Kompetencje na start” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego NR POKL.04.01.00-14-119/14 od 1.03.2015 do 31.05.2015.

7. Udział w wizycie studyjnej Bildungs- und Seminarhaus Gutenberg w Lichtenstein w dn. 5-9.09.2016 r. Fundusz Stypendialny i szkoleniowy. Nr projektu: FSS/2016/SV/W/0046. Stypendium finansowane z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

8. Kierownik międzynarodowego Projektu „Coaching sukcesji – wielowymiarowe wsparcia zarządzania procesami sukcesji w firmach rodzinnych” (Nr projektu: POWR.04.03.00-0052/17) realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet IV, Działanie 4.3. Lider projektu: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Partnerzy projektu: Katholische Universität

Eichstätt-Ingolstadt (Niemcy); IFN Internationales Privatinstitut für Forschung und Netzwerkarbeit in Bildung, Beratung und Management in soziokulturellen Bereichen GmbH (Niemcy); Akademickie Centrum Informacji i Edukacji Europejskiej

9. Członek zespołu techniczno-operacyjnego – zadanie 1 w projekcie „STRATEGOR. Opracowanie narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego” Nr POWR.02.05.00-00-0217/18 – od 1.02.2019 do 31.07.2019.

Wykaz publikacji

Książki:

1. Der Apostel als Prophet. Zur prophetischen Dimension des paulinischen Apostolats (Europäische Hochschulschriften XXIII/784), Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Oxford – Wien 2004, 296 stron.
2. A.J. Najda (red.), Małżeństwo i rodzina – od Biblii po współczesność, Warszawa 2008, 318 stron.
3. Historiografia paradygmatyczna w Dziejach Apostolskich (RSB 39), Warszawa 2011, 447 stron.
4. A. J. Najda (red.), Stworzeni do miłości. Wokół Jana Pawła II teologii ciała, Warszawa 2011, 221 stron.
5. Z. Struzik – A. J. Najda (red.), Aksjologiczne aspekty Pisma świętego. Wokół *Verbum Domini*, Warszawa 2012, 143 strony.
6. M. Ozorowski – A. J. Najda (red.), Coaching rodzinny: innowacyjne podejście do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Łomża 2015, 287 stron.
7. M. K. Frąckiewicz – A. J. Najda (red.), Intertekstualność a Słowo Boże, czyli o języku biblijno-religijnym w tekstach kultury, Warszawa 2016, 199 stron.
8. M. Przybysz-Zaręba – A. Regulska – A. J. Najda (red.), Family Versus Post-Modernity Challenges. Upbringing. Problems. Assistance and Support, Warsaw 2016, 336 stron.

9. A. Regulska – A. J. Najda (red.), *Wsparcie rodziny. Założenia i praktyka w ujęciu interdyscyplinarnym*, Warszawa 2017, 277 stron.
10. A. J. Najda – A. Regulska (red.), *Dusza i ciało. Szkice o ludzkiej cielesności, wychowaniu i życiu*, Warszawa 2017, 212 stron.
11. M. K. Frąckiewicz – A. J. Najda (red.), *Intertekstualność a Słowo Boże, czyli o języku biblijno-religijnym w tekstach kultury. Część II*, Warszawa 2018, 372 strony.
12. Redaktor naukowy „Studiów nad Rodziną” nr 5 (50)/2018 pt. „Profesjonalizacja usług asystenckich i opiekuńczych dla osób niesamodzielnych”.
13. *Paradygmaty życia rodzinnego w Ewangelii wg św. Łukasza*, Warszawa 2019, 311 stron.

Artykuły naukowe:

1. Początki ekologii w Biblii, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 2(2004), 143-150.
2. Rola chrześcijańskiego małżeństwa w głoszeniu Ewangelii, w: M. Ozorowski – W. Nowacki (red.), *Rodzina drogą Kościoła. Księga Jubileuszowa na 25-lecie posługi pasterskiej Biskupa Łomżyńskiego Stanisława Stefanka TChr*, Łomża 2005, 307-315.
3. Piotr w pierwotnym Kościele wg *Dziejów Apostolskich*, w: J. Sołowianiuk – P. Bejger (red.), *Chwała Bogu – pokój ludziom. 50-lecie sakramentu kapłaństwa Biskupa Tadeusza Józefa Zawistowskiego 1955 – 2005*, Łomża 2005, 149-160.
4. Zu den ökologischen Metaphern bei Paulus, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 3(2005), 247-255.
5. Prophetie und Propheten in der Apostelgeschichte, w: C.G. Müller (red.), *Licht zur Erleuchtung der Heiden und Herrlichkeit für dein Volk Israel. Studien zum lukanischen Doppelwerk. Festschrift für Josef Zmijewski (BBB 151)*, Hamburg 2005, 211-226.
6. O męczeństwie w Biblii, w: J. Aptacy (red.), *Ksiądz Jerzy Popiełuszko – męczennik (19.10.1984) [Episteme 60(2006)]*, Olecko 2006, 93-104.
7. Zur ökologischen Bildersprache bei den alttestamentlichen

- Propheten, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 4(2006), 77-90.
8. Oblicza miłości w Biblii, w: J. Kotowski – W. Nowacji (red.), *Oblicza miłości. Wokół encykliki Benedykta XVI „Deus caritas est”* [Episteme 67(2007)], Olecko – Warszawa 2007, 13-28.
  9. „Geh!” Zur Sendung durch Gott bei den alttestamentlichen Propheten, w: *Collectanea Theologica A 77. Fasciculus specialis* 2007, 21-50.
  10. Zum Selbstverständnis der alttestamentlichen Propheten, w: Z. Godlewski (red.), *Przemawiaj do nich moimi słowami. Księga pamiątkowa dedykowana JM. Ks. Rektorowi Prof. Ryszardowi Rumiankowi w 35. rocznicę kapłaństwa i 60. rocznicę urodzin*, Warszawa 2007, 464-473.
  11. Ekologia w przypowieściach Jezusa, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 5(2007), 355-366.
  12. Metafora budowania w listach św. Pawła, w: *Collectanea Theologica* 77(2007) nr 2, 5-29.
  13. Apostolski wymiar służby na podstawie listów św. Pawła, w: W. Chrostowski (red.), *Przybliżyło się królestwo Boże. Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Romana Bartnickiego w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa 2008, 366-388.
  14. Bóg jako Ojciec w świetle Ewangelii: A.J. Najda (red.), *Małżeństwo i rodzina – od Biblii po współczesność*, Warszawa 2008, 217-224.
  15. Ekologiczne samookreślenia Jezusa w Ewangelii wg św. Jana, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 6(2008), 93-104.
  16. Paulus in der Apostelgeschichte, w: *Warszawskie Studia Teologiczne XXI/2008*, 155-170.
  17. Prorocki charakter powołania Pawła, w: *Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża* 26(2008), 171-187.
  18. Życie św. Pawła dla Boga jako życie dla innych, w: W. Gałązka (red.), *Duchowość chrześcijanina*, Warszawa 2009, 101-125.
  19. Nowe perspektywy w badaniach nad przypowieściami Jezusa, w: *Zeszyty naukowe Stowarzyszenia Biblistów Polskich* 6(2009), 291-310.
  20. Święty Paweł a areopagi współczesności, w: *Rocznik Teologii*

Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku VIII(2009), 98-111.

21. Zwierzęta domowe w nauczaniu Jezusa, w: *Studia Ecologiae et Bioethicae* 7(2009)2, 93-104.
22. Między objawieniem a misterium. O nierozpoznawalnej obecności Bożej w Starym Testamencie, w: D. Bartoszewicz – A. Jaczewski (red.), *Przed Twym miłosierdziem. Księga pamiątkowa na 1. ćwierćwiecze święceń kapłańskich, na 1. Półwiecze życia proboszcza Ks. kanonika dr Zbigniewa Godlewskiego*, Warszawa 2010, 165-173.
23. *Der Apostel Paulus als Theologe und Prophet – Warszawskie Studia Teologiczne* XXIII/2/2010, 241-258.
24. Ekologia w parabolach Jezusa w Ewangelii wg św. Jana, w: J. W. Czartoszewski (red.), *Nauki humanistyczne i socjologia. Księga Jubileuszowa dedykowana ks. prof. zw. dr hab. Józefowi Marcelemu Dołędze*, Warszawa 2010, 273-288.
25. Założenia pastoralne i organizacja Kongresów Eucharystycznych w Diecezji Łomżyńskiej, w: Z. Godlewski (red.), *Sentencje, rozprawy, opracowania*, Warszawa 2010, 521-612.
26. Nauka o narzeczeństwie w Starym i Nowym Testamencie, w: Z. Struzik, *Przewodnik dla narzeczonych i małżeństw. Narzeczeństwo jako przygotowanie do małżeństwa i rodziny w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2010, 189-204.
27. O cierpieniu w Biblii, w: W. Gałązka (red.), *Duchowość cierpienia*, Warszawa 2010, 203-216.
28. Życie w rozumieniu biblijnym, w: A. Skreczko – J. Zabielski (red.), *Życie człowieka jako zobowiązujący dar, Rozprawy Międzywydziałowej Katedry Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku* 7, Białystok 2011, 96-109.
29. Ciało w rozumieniu biblijnym, w: A.J. Najda (red.), *Stworzeni do miłości. Wokół Jana Pawła II teologii ciała*, Warszawa 2011, 11-22.
30. Semantyka metafor z życia rodzinnego w listach św. Pawła, w: M. Ozorowski – A. Skreczko (red.), *Kościół, rodzina, życie. Prace dedykowane Księdzu Arcybiskupowi Profesorowi dr. hab. Edwardowi Ozorowskiemu w 70. Rocznicę urodzin*, Warszawa 2011, 231-243.

31. Modlitwa wstawiennicza w Nowym Testamencie, *Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża* 29(2011), 259-272.
32. Dzieje Apostolskie jako dzieło historiografii antycznej, w: J. Gmitruk – A. Wielgosz (red.), *Z Chrystusem w służbie Bogu i ludziom. Księga Jubileuszowa z okazji 60. rocznicy urodzin i 30-lecia pracy naukowej Księdza Profesora Romana Krawczyka*, Warszawa – Siedlce 2012, 99-114.
33. Aksjologia pierwotnego chrześcijaństwa w świetle Nowego Testamentu, w: Z. Struzik – A. J. Najda (red.), *Aksjologiczne aspekty Pisma świętego. Wokół Verbum Domini*, Warszawa 2012, 51-63.
34. Argumenty biblijne w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* Jana Pawła II, w: Z. Struzik (red.), *Zadania rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Warszawa 2012, 83-93.
35. Kobiety sprawujące funkcje kierownicze w pierwotnym Kościele w świetle Listów św. Pawła, w: *Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża* 30(2012), 169-185.
36. Okręgowe Kongresy Eucharystyczne w Diecezji Łomżyńskiej w dwudziestoleciu międzywojennym, w: J. Sokołowski (red.), *Kapłan i Rektor UKSW ks. Stanisław Dziekoński (Episteme 106)*, Warszawa – Łomża 2012, 257-278.
37. Święto Trzech Króli w Biblii i tradycji Kościoła, *Studia nad Rodziną*, Nr 30-31, 2012, s. 391-402.
38. Znaczenie i symbolika soli w Piśmie Świętym, w: W. Guzewicz – S. Strękowski (red.), *Veni Sancte Spiritus. Księga Pamiątkowa poświęcona Biskupowi Jerzemu Mazurowi*, Ełk 2013, 279-285.
39. Wiara w Dziejach Apostolskich, w: *Scripturae Lumen* 5(2013), 229-246.
40. Jedność pierwotnego Kościoła w świetle Dziejów Apostolskich, w: *Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża* 31(2013), 275-291.
41. Płacz jako forma emocjonalnego wyrazu w Piśmie Świętym, *Studia nad Rodziną*, Nr 33, 2013, s. 181-195.
42. Służba w ujęciu biblijnym, w: W. Guzewicz – A. Mikucki – S. Strękowski (red.), *In rebus divinis atque humanis servire. Niektóre*

aspekty służby w rzeczywistości Boskiej i ludzkiej, Ełk 2014, 319-343.

43. Opowiadania o cudach w Ewangelii wg św. Mateusza, w: Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża 32(2014), 9-23.
44. Jezus Mesjasz według Nowego Testamentu, w: Studia Gdańskie XXXV(2014), 15-26.
45. Familienassistentz als Dienst an der „kranken Familie“ am Beispiel Polen, w: A. Büssing – J. Surzykiewicz – Z. Zimowski (red.), Dem Gutes tun, der leidet. Hilfe kranker Menschen – interdisziplinär betrachtet, Berlin – Heidelberg 2015, 227-236.
46. Etyka coacha rodzinnego, w: Coaching rodzinny: innowacyjne podejście do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Łomża 2015, 199-217.
47. Paradygmat głoszenia Ewangelii w pierwotnym Kościele w świetle Dziejów Apostolskich, w: A. M. Filipowicz, Bene merenti laus. Księdzu Infułatowi Janowi Sołowianiukowi w 70-tą rocznicę urodzin (Episteme 110), Warszawa – Łomża 2015, 191-205.
48. Aufgaben der Familienassistenten in Polen, w: Studia nad Rodziną 36(2015), 25-34.
49. Biblia w nauczaniu Kościoła katolickiego w Polsce po Soborze Watykańskim II, w: M. K. Frąckiewicz – A. J. Najda (red.), Intertekstualność a Słowo Boże, czyli o języku biblijno-religijnym w tekstach kultury, Warszawa 2016, 23-35.
50. W poszukiwaniu sensu cierpienia. Refleksja biblijno-teologiczna, w: Studia nad Rodziną 38(2016), 63-78.
51. Concern of the Family About Poor and Needing in the Bible, w: M. Przybysz-Zaręba, A. Regulska, A. J. Najda (red.), Family Versus Post-Modernity Challenges. Upbringing. Problems. Assistance and Support, Warszawa 2016, 69-79.
52. Wspieranie rodziny jako zadanie i powinność w tradycji biblijnej, w: A. Regulska – A. J. Najda (red.), Wsparcie rodziny. Założenia i praktyka w ujęciu interdyscyplinarnym, Warszawa 2017, 15-26.
53. Blind werden, um in Wahrheit zu sehen! (Heilung des Paulus) Apg 9,1-19 (22,1-21; 26,9-23), w: R. Zimmermann i in. (red.), Kompendium

der frühchristlichen Wundererzählungen. Band 2. Die Wunder der Apostel, München 2017, 180-188.

54. Rodzina miejscem rozpoznania i dojrzewania powołania, w: Studia Ełckie 19(2017) nr 4, 451-461.
55. Cieleśność w kontekście wolności w świetle przekazu biblijnego, w: A. J. Najda – A. Regulska (red.), Dusza i ciało. Szkice o ludzkiej cieleśności, wychowaniu i życiu, Warszawa 2017, 13-33.
56. Historia pisana językiem Biblii – prawda czy mit?, w: M. K. Frąckiewicz – A. J. Najda (red.), Intertekstualność a Słowo Boże, czyli o języku biblijno-religijnym w tekstach kultury. Część II", Warszawa 2018, 13-34.
57. Kulturotwórcza rola parafii. Szanse i ograniczenia, w: M. Jacyno – T. Kukołowicz – M. Lewicki (red.), Kultura na peryferiach, Warszawa 2018, 167-193.
58. Flora i fauna w nauczaniu Jezusa, w: D. Sztuk (red.), Omnium artifex docuit me sapientia (Mdr 7,21). Księga Pamiątkowa dla Księdza Doktora Stanisława Jankowskiego SDB w 75. rocznicę urodzin, Warszawa 2019, s. 162-177.

Publikacje popularnonaukowe:

1. O sporcie w Piśmie świętym, w: Św. Kazimierz. Dwutygodnik parafii św. Kazimierza w Warszawie, 15 stycznia 2006 – 2(209) rok 7, s. 4.
2. Uwielbienie w Biblii, w: Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 3(84) 2006, 64-69.
3. Rodzina a jedność chrześcijan, w: Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej, 23 lipca 2006, Nr 25(208), s. 7.
4. Kto we Mnie wierzy, w: Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej, 13 sierpnia 2006, Nr 28(211), s. 5.
5. Pan życia i śmierci, w: Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej, 10 czerwca 2007, Nr 23(254), s. 5.
6. Sport w Biblii, w: Koło św. Józefa. Tygodniowy Kurier Parafialny 20.01.2008, Nr 3(221), s. 8.
7. Uwielbienie Boga w Starym Testamencie, w: Koło św. Józefa. Tygodniowy Kurier Parafialny 20.01.2008, Nr 3(221), s. 8.

8. Sport w Biblii, w: Skąła. Tygodnik Parafii św. Łukasza 2.03.2008, Nr 8(21), s. 10.
9. „Ja jestem Zmartwychwstaniem i Życiem” (J 11,25), w: Głos Katolicki. Tygodnik Diecezji Łomżyńskiej, 9 marca 2008, Nr 10(293), s. 5.
10. Formy uwielbienia w Piśmie świętym, w: Koło św. Józefa. Tygodniowy Kurier Parafialny 19.10.2008, Nr 33(251), s. 10.
11. Głoszenie Chrystusa współczesnemu światu. Święty Paweł na areopagu, w: Na drogach katechezy. Dwumiesięcznik katechetyczny kurii metropolitalnej białostockiej Rok XVIII NR 2(144) marzec – kwiecień 2009, s. 4-6.
12. Słowo wstępne, w: M. Parzych – Z. Jaroszewski (red.), Kurpie z Myszynca śladami Jezusa, Myszyniec 2010, s. 3-4.
13. Słowo wstępne, w: A.J. Najda (red.), Stworzeni do miłości. Wokół Jana Pawła II teologii ciała, Warszawa 2011, 7-8.
14. Sztuka negocjacji, w: Tak rodzinie. Katolicki magazyn informacyjny, Nr 3(69) marzec 2013, 8-9.
15. Dlaczego jeden mąż i jedna żona?, w: Tak rodzinie. Katolicki magazyn informacyjny, Nr 11(77) listopad 2013, 14-15.
16. Nauka o narzeczeństwie w Starym i Nowym Testamencie, w: Rodzina – dar życia i miłości. Materiały pomocnicze do prowadzenia poradni rodzinnej, Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2014.

Recenzje

1. Marek Babik, **Współżycie seksualne w nauczaniu biblijnym**, „Studia Pedagogiczne” nr 12, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Kraków 2003, s. 179; w: Studia nad rodziną 16(2005), nr 1(16), 181-182.
2. **Kompendium der Gleichnisse Jesu**, herausgegeben von Ruben ZIMMERMANN in Zusammenarbeit mit Detlev DORMEYER, Gabi KERN, Annette MERZ, Christian MÜNCH, Enno Edzard POPKES, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 2007, ss. 1120, w: Collectanea Theologica 78(2008) nr 3, 213-218.
3. **Kompendium der Gleichnisse Jesu**, herausgegeben von Ruben ZIMMERMANN in Zusammenarbeit mit Detlev DORMEYER, Gabi KERN,

Annette MERZ, Christian MÜNCH, Enno Edzard POPKES, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 2007, ss. 1120, w: Theologische Revue 104(2008), 464-466.

4. Andrea Taschl-Erber, ***Maria von Magdala – erste Apostolin? Joh 20,1–18: Tradition und Relecture***. Herders Biblische Studien 51, Verlag Herder, Freiburg – Basel – Wien – Barcelona – Rom – New York 2007, ss. 691, w: Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża 27(2009), 529-530.

5. ***Einleitung in das Neue Testament***, Martin Ebner, Stefan Schreiber (Hrsg.), Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2008, ss. 595, w: Collectanea Theologica 3(2009), 236-238.

6. ***Lexikon der Bibelhermeneutik. Begriffe – Methoden – Theorien – Konzepte***, Oda WISCHMEYER (Hrsg.), Verlag Walter de Gruyter, Berlin 2009, ss. LXX+ 695, w: Collectanea Theologica 1(2010), 209-212.

7. Anna Rambiert, ***Bieg Pawła z Tarsu czyli spotkania z grecką agonistyką***, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2013, ss. 96, w: Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża 31(2013), 477-479.

8. Regensburger Neues Testament. **Das Evangelium nach Johannes**. Kapitel 1 – 12. Übersetzt und erklärt von Michael Theobald, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg 2009, ss. 903, w: Studia teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża (2015), 479-481.

9. Roman Bartnicki, Kinga Kłósek, **Metody interpretacji Nowego Testamentu. Wprowadzenie**, Wydawnictwo Petrus, Kraków 2014, ss. 291, w: Rocznik Teologii Katolickiej XIV/2(2015), 165-170.

10. **Młodzi, sex, miłość i media**, red. ks. Mirosław Brzeziński i ks. Robert Śliwowski, Łomża 2012, 198 stron, w: Studia nad Rodziną 37(2015), 334-337.

11. **Geniusz bł. Jana Pawła II**, red. ks. Przemysław Artemiuk i ks. Jarosław

Kotowski, Łomża 2011, 214 stron, w: Studia nad Rodziną 37(2015), 333-334.

12. **Młodzi, miłość i propaganda. Drogi czy bezdroża? W poszukiwaniu prawdziwej miłości**, red. ks. Mirosław Brzeziński i ks. Robert Śliwowski, Łomża 2017, 202 strony.

13. ks. Zbigniew Jaroszewski, **Biblia w świadomości oraz żywej kulturze i tradycji Kurpiów**, Myszyniec 2017, 284 strony.

14. ks. Wiesław Biańczak, **Motywy biblijne w twórczości Czesława Miłosza. Studium biblijno-literackie**, Ostrołęka 2016, 370 stron.

15. **Księgi pamięci łomżyńskiej gminy żydowskiej** pod red. Jom Tow Lewiński, Tel-Awiw1952; tłum. Ewa Wroczyńska, wyd. polskie Łomża 2019, ss.

16. ks. Dariusz Sztuk, **Pomiędzy mnemohistorią i apokaliptyką. Pawłowy obraz kondycji „wyjścia” w Rz 8,18-25. Studium egzegetyczno-teologiczne**, Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego i Instytut Nauk Biblijnych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, **Warszawa 2019**, 298 stron.